

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 6

เนื้อหา

แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

- ความหมายของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์
- ลักษณะของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์
- องค์ประกอบของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์
- ระดับของการเกิดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์
- ประเภทของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

ปัจจัยกำหนดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

- กลุ่มของสื่อสิ่งพิมพ์
- ข้อมูลข่าวสาร
- การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
- ภาวะเศรษฐกิจ
- ลักษณะของผู้บริโภค

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่ออิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

ทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคล

- ผลของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์
 - อิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจ
 - อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ
 - อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

อิทธิพลของหนังสือพิมพ์

อิทธิพลของนิตยสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

การใช้สื่อสิ่งพิมพ์

- การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม
- การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการดำเนินงานทางการเมือง
- การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการดำเนินงานทางธุรกิจ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 6 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์และยกตัวอย่างปัจจัยกำหนดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
2. ระบุอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่ออิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ได้
3. อธิบายถึงทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลที่สัมพันธ์ต่อสื่อสิ่งพิมพ์ได้ถูกต้อง
4. ระบุและยกตัวอย่างผลของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านต่าง ๆ ในแต่ละประเภทได้
5. บอกถึงการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ให้มีความเหมาะสมได้ถูกต้อง

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ศึกษาเอกสารประกอบการสอนบทที่ 6
2. บรรยายประกอบแผ่นใส และสรุปเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ
3. แบ่งกลุ่มนักศึกษาให้ทำกิจกรรมตามใบงานดังต่อไปนี้
 - 3.1 ระดมความคิดเห็นและยกตัวอย่างอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านต่าง ๆ
 - 3.2 รวบรวมตัวอย่างสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการใช้ในลักษณะต่าง ๆ
4. อภิปรายเกี่ยวกับผลของอิทธิพลเชิงบวกและเชิงลบของสื่อสิ่งพิมพ์ในปัจจุบัน
5. นำเสนอหน้าชั้นเรียน
6. ทำแบบฝึกหัดท้ายบท

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอน
2. แผ่นใส
3. ใบงาน
4. แบบฝึกหัด

การวัดและประเมินผล

1. จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
2. จากการทำใบงานและการนำเสนอหน้าชั้นเรียน
3. จากการทำแบบฝึกหัดท้ายบท

บทที่ 6

อิทธิพลและการใช้สื่อสิ่งพิมพ์

เนื่องจากสถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่ง เช่นเดียวกับสถาบันสังคมอื่น ๆ เช่น พรรคการเมือง สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ดังนั้นการดำเนินกิจการของสถาบันสื่อมวลชนอย่างเช่นสื่อสิ่งพิมพ์ย่อมมีผลกระทบต่อสังคม และสมาชิกของสังคม ในปัจจุบันมักจะมีกรกล่าวขวัญและวิพากษ์วิจารณ์ถึงอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ในด้านลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนั้นได้รับอิทธิพลด้านลบของสื่อสิ่งพิมพ์เป็นจำนวนมากไม่น้อยเมื่อเทียบกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นในภาพรวมสื่อมวลชนจึงถูกมองว่าเป็นผู้มอมเมาให้หลงใหลอยู่กับกามารมณ์ การผิดศีลธรรม และความชั่วร้าย รวมทั้งการสร้างรสนิยมต่ำ ๆ ให้แก่ประชาชน เพราะสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอาชญากรรม ความโหดร้ายทารุณ ภาพและเรื่องลามก อานาจาร จนทำให้เกิดการเลียนแบบอย่างจากเรื่องราวที่ปรากฏสื่อมวลชน ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในประเด็นนี้ก็มีส่วนถูกอยู่บ้างแต่คงไม่ทั้งหมดเสียทีเดียว เพราะสังคมนั้นยังมีสถาบันสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น ดังนั้นอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อมนุษย์และสังคม จึงเป็นอิทธิพลที่มีเงื่อนไขและขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มาประกอบกันหลายด้าน

แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์นั้นประกอบด้วยความหมาย ลักษณะของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ องค์ประกอบและระดับของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดหรือสร้างอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

ความหมายของอิทธิพลสื่อสิ่งพิมพ์

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2539, หน้า 377) ได้กล่าวว่า “อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์หมายถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้กระทำการกับผู้ถูกกระทำในลักษณะที่ผู้ถูกกระทำลงไปจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ อันมีผลให้ผู้ถูกกระทำมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือสอดคล้องกับผู้กระทำ”

สุพิน ปัญญามาก (2545, หน้า 290) ได้กล่าวว่า “อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง ภาวะที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเสนอข่าวสารหรือความคิดเห็นของสื่อสิ่งพิมพ์ ไม่ว่าจะป็นทัศนคติ พฤติกรรม ปฏิกริยาสนับสนุนหรือคัดค้านของปัจเจกชน กลุ่มบุคคล หรือสังคม”

จากความหมายข้างต้นทำให้ทราบว่าสื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสังคม ซึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสังคม โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์นั่นเอง และการที่สื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อผู้อ่าน เพราะสื่อสิ่งพิมพ์มีจุดเด่นในลักษณะที่สามารถเก็บเก็บไว้ได้นาน ให้รายละเอียดได้มาก นำมาอ่านอ่านซ้ำได้ สามารถเสนอข่าวสารในรูปของข่าว ภาพ ตัวเลข สถิติ แผนผัง และแผนภูมิซึ่งอาจเป็นข้อมูลดิบ หรือข้อมูลที่มีการปรุงแต่งด้วยสำนวนทำให้อ่านมีการเสนอความคิดเห็น เสนอแนะ หรือให้ความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนผู้อ่านได้ ข่าวสารและข้อมูลที่เสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ถ้ามีน้ำหนักในเชิงบวกก็อาจทำให้อ่านเกิดความน่าเชื่อถือและคล้อยตามได้มากขึ้น แต่สื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้เสมอเพราะผู้รับสารแต่ละคนมีระดับความสามารถในการรับรู้และเข้าใจที่แตกต่างกัน

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์จะเกิดขึ้นมาได้ นั้น มีดังนี้ (ชาญชัย สัตยพิง, 2544, หน้า 14)

1. เกิดจากความสัมพันธ์ทั้ง 2 ฝ่าย คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล สมาคม องค์การ สถาบันหรือรัฐก็ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับ ผู้ถูกระทำการ

2. ผลของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่นี้หมายถึง อรรถศาสตร์หรือทำที่ที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นได้อย่างชัดเจน ส่วนการแสดงออกที่เห็นได้ไม่ชัดเจน เช่น ความเชื่อ ความรู้สึก ความนึกคิดนั้นจะใช้คำว่า ทศนคติ แทน

3. พฤติกรรมหรือทศนคติที่มีการเปลี่ยนแปลงของผู้ถูกระทำการนั้นย่อมเป็นไปได้หลายทิศทางทั้งเพราะผู้ถูกระทำการย่อมมีเจตนารมณ์เป็นของตนเองรวมทั้งได้รับค่านิยม การปลูกฝัง อบรมกล่อมเกลามาทางสังคมที่แตกต่างกันดังนั้น พฤติกรรมหรือทศนคติจึงอาจเป็นไปได้ทั้งประเภท คล้อยตาม หรือต่อต้านผู้กระทำก็ได้

4. พฤติกรรมหรือทศนคติที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงของผู้ถูกระทำการนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของผู้ถูกระทำการ

ลักษณะของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

จากความหมายข้างต้นอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์มีลักษณะ 4 ประการดังต่อไปนี้ (สุพิณ ปัญญาภัก, 2545, หน้า 290)

1. สร้างความรู้ความเข้าใจ โดยสื่อสิ่งพิมพ์จะมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างละเอียด ทั้งที่เป็นข้อมูลดิบและข้อมูลที่ปรุงแต่ง ทำให้อ่านมีความรู้ความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ อย่างชัดเจน ประกอบกับผู้อ่านสามารถนำสื่อสิ่งพิมพ์มาอ่านซ้ำได้หลายครั้ง ย่อมทำให้อ่านสื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจสูง

2. สร้างกระแสให้คล้อยตาม สื่อสิ่งพิมพ์มีการใช้สำนวนภาษาและลีลาการเขียนที่ชวนอ่าน มีการใช้รูปภาพประกอบและข้อมูลหลักฐานที่ดี รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลหรือความคิดเห็นในเชิงเปรียบเทียบเป็นการโน้มน้าวใจหรือชักจูงใจให้ผู้อ่านเกิดทัศนคติที่ดีและคล้อยตามได้มาก

3. เกิดปฏิกิริยา สื่อสิ่งพิมพ์มีการนำเสนอข่าวสารข้อมูลหรือความคิดเห็นในเชิงที่มีความแตกต่างจากแนวปฏิบัติหรือบรรทัดฐานของสังคมเดิมที่เคยปฏิบัติกันมา ซึ่งแนวคิดใหม่หรือแนวปฏิบัติใหม่นี้อาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดหรือแนวทางการปฏิบัติของบุคคล กลุ่มบุคคลของสังคมในลักษณะที่อาจเห็นด้วยหรือคัดค้าน นำไปสู่ประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์และสร้างประชาคมติดต่อไป

4. สร้างความคาดหวัง สื่อสิ่งพิมพ์มีการนำเสนอข่าวสารที่สร้างมโนคติหรือความฝันให้กับผู้อ่านโดยเฉพาะถึงโอกาสที่ดีในอนาคต ความก้าวหน้าของการพัฒนา ชื่อเสียงเกียรติยศในสังคม ความสำเร็จของบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้อ่านเกิดความฝัน ความหวังหรือความต้องการที่จะมีส่วนร่วมและปฏิบัติตามสิ่งที่ได้รับข่าวสารข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์นั้นได้

องค์ประกอบของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้แก่ องค์กร ข้อมูลข่าวสาร ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ และผู้อ่านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

1. องค์กร ซึ่งเป็นผู้กระทำหรือสั่งการ สื่อสิ่งพิมพ์จะมีอิทธิพลต่อผู้อ่านมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1.1 ความใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนที่เป็นพนักงานขององค์กร ย่อมให้ความสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ขององค์กร สื่อสิ่งพิมพ์ขององค์กรจึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนประชาชนที่อยู่นอกองค์กรอาจจะมีความสนใจองค์กร แต่จะมีความสนใจที่ระดับแตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่ม

1.2 ภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและสังคม องค์กรที่มีภารกิจต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและสังคมย่อมได้รับความสนใจที่จะติดตามข่าวสารขององค์กรมากกว่าองค์กรที่ไม่มีบทบาทกระทบต่อประชาชน

1.3 การให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มย่อมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจคล้อยตามหรือปฏิกิริยามากขึ้น

1.4 การสร้างความน่าเชื่อถือแก่สังคม เช่น องค์กรมีการจัดทำโครงการเพื่อสังคม การให้การสนับสนุนช่วยเหลือกันและกัน เป็นต้น

2. ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับว่า ข้อมูลเหล่านั้นมีผลกระทบและเกี่ยวข้องกับประชาชน มีเนื้อหาข่าวสารสอดคล้องกับความคิดเห็น และความเชื่อของกลุ่มเป้าหมาย มีการใช้สำนวนภาษาง่าย ๆ สร้างความกระจ่างชัดที่เป็น รูปธรรม และข่าวสารที่น่าเสนาอมีความทันสมัยและเหมาะสมกับกาลเทศะ ลักษณะข่าวสาร เช่นนี้ย่อมมีอิทธิพลต่อผู้อ่านมากกว่าลักษณะของข่าวสารที่ตรงข้ามกัน

3. ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายประเภทแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ที่ แตกต่างกัน รวมทั้งส่งผลต่อการกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมาย ที่แตกต่างกัน

4. กลุ่มเป้าหมาย เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นกลุ่มที่กำหนดอิทธิพล ของสื่อสิ่งพิมพ์ได้ เพราะการที่จะวัดว่าสื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลมากน้อยเพียงใด ก็สามารถวัดได้ จากปฏิกิริยาตอบสนองหรือผลสะท้อนกลับของกลุ่มเป้าหมายหรือผู้รับสารที่เป็นผู้อ่านนั่นเอง

ระดับของการเกิดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์มีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์เนื้อหาของข่าวสาร และความถี่ของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์

1. ลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายประเภทแต่ละประเภทมีลักษณะที่แตกต่าง กัน และส่งผลต่อการสร้างอิทธิพลต่อผู้อ่านที่แตกต่างกัน เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน ย่อมมีอิทธิพล ต่อผู้รับสารได้มากและกว้างขวางกว่า ยิ่งมีการนำเสนอข่าวสาร ภาษาที่หวิือหว่า ย่อมมีอิทธิพลต่อ การสร้างกระแสสังคมได้ง่าย ส่วนหนังสือพิมพ์รายคาบ มีการนำเสนอข่าวสารที่เน้นข้อมูล เหตุผล ใช้ภาษาเรียบง่าย ย่อมมีอิทธิพลในการรับรู้และความเข้าใจสูง เป็นต้น

2. เนื้อหาของข่าวสาร สื่อสิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวสารที่ตรงและถูกต้องจะมีน้ำหนัก ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและสร้างอิทธิพลในระดับที่ต่างกัน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ ที่มีการนำเสนอข่าวสารกระทบต่อผู้อ่าน จะสร้างอิทธิพลได้เร็วแต่ไม่ถาวร เพราะมีข่าวใหม่ ๆ ที่ เกิดขึ้นในแต่ละวัน ส่วนนิตยสารเชิงวิชาการจะมีระดับการเกิดอิทธิพลสม่ำเสมอ เพราะเป็นความรู้ ที่มีหลักฐานจากการค้นคว้าจากผู้เขียนที่มีประสบการณ์ เป็นต้น

3. ความถี่ในการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการออกเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ จะมี ระดับอิทธิพลสูงกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ตามโอกาส เช่น หนังสือพิมพ์รายวันย่อมสร้างอิทธิพลได้ เร็วกว่าหนังสือพิมพ์รายคาบ หรือนิตยสารรายปักษ์ย่อมสร้างอิทธิพลได้เร็วกว่านิตยสารรายเดือน หรือรายสามเดือน เป็นต้น

ประเภทของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2539, หน้า 381) กล่าวว่า การจำแนกประเภทอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ได้ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ไม่มีอิทธิพล หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ได้ทำลงไปเพื่อให้ผู้อ่านเกิดเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรม แต่ไม่บังเกิดผล เช่น ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งโฆษณาเพื่อดึงดูดลูกค้าโดยโฆษณาหน้าพิเศษในหนังสือพิมพ์ ปรากฏว่าสถิติลูกค้าที่มาซื้อสินค้าก็ไม่เพิ่มขึ้น แสดงว่าการลงโฆษณาหน้าพิเศษไม่เหมาะสมกับการโฆษณาของห้างสรรพสินค้าเพราะไม่มีอิทธิพลต่อลูกค้า

2. อิทธิพลเบี่ยงเบน เมื่อสื่อสิ่งพิมพ์ได้กระทำการแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติไม่ตรงกับเจตนาของสื่อสิ่งพิมพ์นั้น เช่น หนังสือพิมพ์เชิญชวนประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยกาเครื่องหมาย ✓ กับเบอร์ที่ต้องการเลือก ปรากฏว่าประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่กาเครื่องหมาย X กับเบอร์ที่ต้องการเลือกทำให้บัตรเสียเป็นต้น

3. อิทธิพลในทางลบ ได้แก่ การกระทำของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องการให้ผู้อ่านเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติ แต่ผู้อ่านได้เปลี่ยนแปลงไปในทางตรงข้ามไม่สอดคล้องกับความต้องการของสื่อสิ่งพิมพ์นั้น

4. อิทธิพลในทางบวก เป็นอิทธิพลเมื่อสื่อสิ่งพิมพ์ได้เสนอข่าวแล้วทำให้ผู้อ่านเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนทัศนคติตามที่สื่อสิ่งพิมพ์นั้นต้องการ

ดังนั้นในการพิจารณาว่าสื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อผู้อ่านในด้านใด ให้เราพิจารณาถึง “ผลรวม” (net effect) คือ เมื่อหักลบระหว่างความพยายามใช้อิทธิพลกับปฏิกิริยาต่อต้านแล้ว ถ้าความพยายามนั้นล้มเหลวก็ถือว่าไม่มีอิทธิพล

ปัจจัยกำหนดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์มีดังนี้

กลุ่มของสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งแบ่งออกได้ 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มสื่อสิ่งพิมพ์ที่ควบคุมได้ คือสื่อสิ่งพิมพ์ขององค์กรที่จัดทำขึ้นมาเพื่อเผยแพร่เนื้อหาข่าวสารขององค์กรต่อกลุ่มเป้าหมาย องค์กรสามารถกำหนดประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ กำหนดเนื้อหา และระยะเวลาในการเผยแพร่ เพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นกลุ่มสื่อสิ่งพิมพ์นี้จึงมีอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมายหลักขององค์กรและผู้เกี่ยวข้อง

2. กลุ่มสื่อสิ่งพิมพ์ตลาด คือสื่อมวลชนซึ่งมีการพิมพ์หรือเผยแพร่ในท้องตลาด โดยผู้จัดทำหรือเจ้าของเป็นบุคคลภายนอกองค์กร ส่วนใหญ่เอกชนเป็นเจ้าของ มีอิสระ ควบคุมไม่ได้ ดังนั้นกลุ่มสื่อสิ่งพิมพ์นี้จึงมีอิทธิพลต่อประชาชนทั่วไป เพราะสามารถเลือกข่าวสารพิมพ์ได้เอง มีการเสนอความคิดเห็นอิสระ จึงได้รับความเชื่อถือและมีอิทธิพลต่ออารมณ์ของผู้อ่านค่อนข้างสูง

ข้อมูลข่าวสาร ลักษณะของข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอิทธิพล แต่จะเป็นอิทธิพลทางด้านความคิด เหตุผล และความน่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลที่เป็นตัวเลข สถิติ มีอิทธิพลในการวิเคราะห์หาเหตุผล และข้อสรุป ส่วนสารคดีให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ มีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจ และพฤติกรรม สำหรับบทความแสดงความคิดเห็นในลักษณะต่าง ๆ มีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจสูง รวมทั้งภาพ จะมีอิทธิพลในการสร้างอารมณ์ ความเพลิดเพลินและคลายเครียด เป็นต้น

การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการกระจายไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ย่อมทำให้เกิดอิทธิพลกว้าง ยิ่งทำสื่อสิ่งพิมพ์มีความสอดคล้องกับความต้องการของหรือความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ก็จะช่วยสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมายในปริมาณมากขึ้น

ภาวะเศรษฐกิจ หากสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในช่วงสภาพเศรษฐกิจดีย่อมทำให้มีงบประมาณพอเพียงในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และใช้สื่อสิ่งพิมพ์ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ทำให้สามารถกระจายข่าวสารไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้ครอบคลุม

ลักษณะของผู้บริโภค ผู้รับสารหรือผู้บริโภคสื่อสิ่งพิมพ์นั้นจะมีระดับของการรับรู้และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน บางคนสนใจสื่อสิ่งพิมพ์ฉบับนี้เพียงฉบับเดียว แต่บางคนแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติมจากหลายฉบับหลายประเภท

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคมซึ่งช่วยให้คนในสังคมมีความเข้าใจกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในฐานะที่ผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมก็ต้องจำเป็นที่ต้องใส่ใจความเคลื่อนไหวของสังคม และถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาทางสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนั้นสื่อสิ่งพิมพ์กับสังคมจึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อกัน

สุรรัตน์ นุ่มนนท์ (2539, หน้า 168) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อสังคม ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคม ซึ่งช่วยให้ประโยชน์ทางการศึกษา ทำให้เกิดความรู้กว้างขวาง
2. ช่วยทำหน้าที่เป็นสื่อบันทึกสภาพสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อถือตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่

3. ช่วยในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ข่าวสารทั้งในภาคธุรกิจเอกชนและภาครัฐบาล
4. เป็นสื่อในการช่วยเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในวิถีทางที่ถูกต้องยุติธรรม

คมสัน อุดมเสวี (2541, หน้า 155) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ต่อสังคม พอจะนำมากล่าวได้ดังนี้

1. เป็นสื่อที่มีอิทธิพลเฉพาะหมู่คนที่อ่านหนังสือออก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยอยู่ในเมืองมากกว่าในชนบท แต่ในปัจจุบันจำนวนผู้ที่อ่านหนังสือออกมีมากขึ้นและกระจายออกไปสู่ชนบทเพิ่มขึ้น

2. เป็นสื่อที่มีลักษณะเป็นเอกสารถาวร ผู้อ่านมีโอกาสทบทวนทำความเข้าใจได้ตามต้องการ และสามารถถ่ายทอดข้อมูลต่อเนื่องไปยังบุคคลอื่นได้ไม่มีที่สิ้นสุดจนกว่าสิ่งพิมพ์นั้นจะชำรุด ซึ่งแตกต่างจากวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ เมื่อนำเสนอข้อมูลแล้วเสียงและภาพจะจางหายไป

3. เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดความรู้ เหตุการณ์ ประเพณี และวัฒนธรรม จากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่งได้ดีกว่าสื่อชนิดอื่น โดยสามารถรักษาความเที่ยงตรงไว้ได้เหมือนเดิม

4. เป็นสื่อที่มีอิทธิพลในการสร้างประชาคมตีในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี โดยเฉพาะการต่อต้านทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งสกปรกในปี พ.ศ. 2500 และเหตุการณ์ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นของเอกชน จึงอาศัยความพอใจของประชาชนมากกว่าวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของรัฐบาล

อย่างไรก็ตามอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์จะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพสังคมในแต่ละสมัยที่ต่างก็เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับสื่อสิ่งพิมพ์ ในการที่สังคมใช้ประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์มาถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ ทำให้เกิดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นจำนวนมากมายหลายประเภทให้เลือกใช้ ทำให้บุคคลที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เกิดสติปัญญา และความสามารถในการปรับปรุงพัฒนาตนเองและสังคมของตน ก่อให้เกิดการดำเนินวิถีชีวิตไปในทางที่ดีต่อกัน อันเป็นหนทางสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมนั่นเอง

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่ออิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

การเกิดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสังคมที่ระดับและลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยอาจมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่ออิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชนดังต่อไปนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2540, หน้า 142-144)

อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชน สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อประชาชนไม่ใช่โดยตรง แต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สกัดกั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ได้แก่

1. ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (predispositions)

ผู้รับสารของสื่อมวลชนประกอบไปด้วยประชาชนซึ่งมีการติดต่อกัน และประชาชนเหล่านี้ก็ยังเกี่ยวข้องติดต่อและเป็นสมาชิกของสถาบันสังคมต่าง ๆ จึงทำให้ประชาชนเหล่านี้มีความคิดเห็น มีค่านิยม และมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติตัวอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ทักษณคติ ความคิดเห็น และพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่นและจากสถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลผู้นั้นสัมผัสกับสื่อมวลชน เขาก็นำทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมเหล่านี้ติดตัวมาด้วย

2. การเลือกของผู้รับสาร (selective process)

ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสารมีอิทธิพลต่อบุคคลทั้งก่อนและในขณะที่บุคคลผู้นั้นใช้สื่อมวลชน ความมีใจโน้มเอียงจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลนี้ควรจะอ่าน สิ่งใด จะตีความหมายสิ่งนั้นอย่างไร ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตนและจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้องหรือที่ขัดแย้งกับความคิดเห็น และความสนใจของตน ในการตีความหมายของสารก็เช่นเดียวกัน ประชาชนจะตีความสารที่ตนอ่านตามความเชื่อ และค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม ในทำนองเดียวกันประชาชนก็จะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดและความเชื่อของตน

3. อิทธิพลของบุคคล

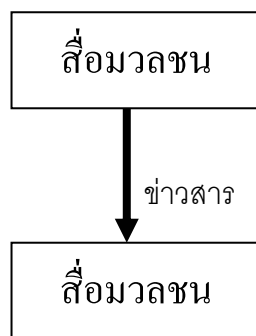
อิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นไปโดยอ้อม เนื่องจากข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปในทันที หากแต่ต้องผ่านขั้นตอนอย่างน้อยที่สุดสองขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนนี้จะมีบุคคลเป็นตัวแทรกเพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดข่าวสารไปยังประชาชนคนอื่น ๆ ในชุมชนหรือในสังคม บุคคลที่ทำหน้าที่ดังกล่าวเรียกว่า “ผู้นำความคิดเห็น” (opinion leaders)

ทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคล

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของบุคคลที่สำคัญมีอยู่ 3 ทฤษฎี ดังนี้

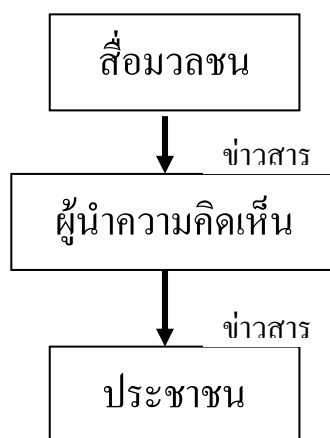
1. ทฤษฎีเข็มฉีดยา หรือการสื่อสารแบบชั้นตอนเดียว (hypodermic needle model)

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่เก่าแก่มีสาระสำคัญว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลโดยตรงต่อประชาชน เพราะข่าวสารที่เสนอทางสื่อมวลชนสามารถไปถึงประชาชนได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทั้งนี้ประชาชนไม่มีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นจึงไม่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่นและเมื่อคนเหล่านี้ได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนจึงได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนโดยตรง

2. ทฤษฎีการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (two-step flow of communication)

ทฤษฎีจะกล่าวถึงว่าประชาชนแต่ละคนนั้นมีการติดต่อกันและกันในชีวิตประจำวัน และเป็นสมาชิกของสถาบันสังคมต่าง ๆ คนแต่ละคนมีการใช้สื่อมวลชนไม่เท่ากัน และมีอิทธิพลในการเป็นผู้นำไม่เท่ากัน ในสังคมแต่ละสังคมหรือในชุมชนแต่ละแห่ง จะมีบุคคลซึ่งเป็นผู้นำความคิดเห็น ทำหน้าที่ในการเป็นผู้ถ่ายทอดข่าวสารจากสื่อมวลชนไปยังประชาชนคนอื่น และมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของประชาชนคนอื่นด้วย

3. ทฤษฎีการสื่อสารแบบหลายขั้นตอน (multi- step flow of communication)

ในการถ่ายทอดข่าวสารจากประชาชนไปยังประชาชนนั้น ผู้นำความคิดเห็นยังได้รับข่าวสารผ่านมาจากบุคคลอื่นอีกด้วย

จากทั้ง 3 ทฤษฎีข้างต้นทำให้ทราบว่า การกระจายข่าวสารของข่าวสารแบบสองขั้นตอนและหลายขั้นตอน รวมทั้งอิทธิพลของผู้นำความคิดเห็นต่อความคิดและการตัดสินใจของประชาชนจึงแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นไปโดยอ้อมเพราะถูกสอดแทรกโดยอิทธิพลของบุคคล ในการศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อบุคคลโดยตรงหรือโดยอ้อมสามารถกระทำได้โดยประยุกต์ใช้จากทฤษฎีข้างต้นเพราะสื่อสิ่งพิมพ์จัดว่าเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง

ผลของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นช่องทางของการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปยังผู้อ่าน เมื่อผู้อ่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งจะทำให้มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ต่อกระบวนการตัดสินใจ

จากการที่สื่อสิ่งพิมพ์เป็นช่องทางของการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้รับสาร ดังนั้นเมื่อผู้รับสารได้รับรู้ข่าวสารซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลก็สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจได้อย่างใดอย่างหนึ่งได้ โดยสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ สื่อสิ่งพิมพ์ตลาดกับสื่อสิ่งพิมพ์องค์กร

1. สื่อสิ่งพิมพ์ตลาด เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่วางจำหน่ายในตลาด พิมพ์เผยแพร่เพื่อการค้า จะมีเนื้อหาหลากหลายหรือเน้นเฉพาะเรื่อง บางประเภทให้ความรู้ บางประเภทให้ความบันเทิง บางประเภทให้ความคิดเห็น ดังนั้นอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ตลาดจึงแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ จัดได้ว่าเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้รับสารทั่วไปได้มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่น เพราะหนังสือพิมพ์มีวิธีการเสนอข่าวสารและความคิดเห็นที่ดึงดูดและเร้าความสนใจ ข่าวสารต่าง ๆ มีความน่าเชื่อถือ ทำให้คนคล้อยตามได้ง่าย โดยเฉพาะการพาดหัวข่าว มักจะสร้างความตื่นเต้น และเร้าใจชวนให้ติดตาม ความคิดเห็นของนักเขียนประจำและบรรณาธิการที่มีต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่งเกิดขึ้นอย่างสด ร้อน และมีความน่าสนใจของสังคมส่วนรวม นำไปสู่ทำให้เกิดความคิดร่วมในประเด็นนั้นต่อสาธารณะ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

สำหรับนิยายสาร จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้รับสารที่เป็นกลุ่มสตรี แม่บ้านและเยาวชน เพราะส่วนใหญ่ นิยายสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้และความบันเทิง นิยายสารส่วนใหญ่มีการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารทั้งทั่วไปและเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นอิทธิพลของนิยายสารจึงแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับระดับความสนใจของเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับหนังสือพิมพ์ เพราะผู้อ่านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีบรรทัดฐานทางสังคมของตัวเองอยู่แล้ว หากเนื้อหาของสาระของนิยายสารสอดคล้องกับความรู้สึกหรือบรรทัดฐานกลุ่ม อิทธิพลของนิยายสารที่มีต่อการตัดสินใจก็จะมีมากกว่าเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกหรือบรรทัดฐานของกลุ่มผู้อ่าน

นอกจากนี้วารสารวิชาการที่เป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะเน้นกลุ่มวิชาชีพและผู้มีความรู้ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางด้านวิชาการค่อนข้างสูงเช่นเดียวกับหนังสือเล่มที่ให้ความรู้ และข้อเท็จจริงทางวิชาการ โดยเฉพาะกับกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักเรียน นักศึกษา สำหรับหนังสือเล่มประเภทบันเทิงจะมีอิทธิพลในเชิงลอกเลียนแบบหรือกำหนดพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาในเล่ม

ดังเช่นการศึกษาความคิดเห็นสร้างสรรค์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชลบุรี พบว่านักเรียนที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูง ปานกลาง และต่ำ จะมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกลุ่มนักเรียนที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงจะร้อยละการอ่านหนังสือการ์ตูนมากกว่า แต่ถ้าว่านจะใช้เวลาอ่านมากและอ่านนานกว่าอีก 2 กลุ่ม นอกจากนี้ยังมีร้อยละของความเชื่อถือว่าเรื่องราวในหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงสูงกว่าอีก 2 กลุ่ม ดังนั้นเพื่อการตัดสินใจเลือกซื้อหรือผลิต ตลอดจนผู้รับลิขสิทธิ์มาเพื่อเปลี่ยนแปลงจำหน่าย ว่าหนังสือการ์ตูนนั้นมีความสำคัญยิ่งในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สติปัญญา และพฤติกรรม จึงต้องมีจิตสำนึกต่อสังคมในการนำเสนอสื่อดังกล่าวเพื่อเยาวชนของชาติต่อไป (วาริน แววชาญ, 2538)

2. สื่อสิ่งพิมพ์ขององค์กร เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ควบคุมได้ เพราะองค์กรสามารถเลือกสรรเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร ใช้สำนวนภาษาที่โน้มน้าวใจและชักจูงใจให้คล้อยตาม การจัดรูปเล่มให้สะดุดตาน่าสนใจที่จะเปิดอ่าน รวมทั้งสามารถจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์ได้หลายประเภทตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายขององค์กร เช่น วารสารองค์กร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว และนิยายสาร หรือเอกสารขององค์กร ได้แก่ แผ่นปลิว โปสเตอร์ แผ่นพับ จุลสาร อนุสาร หนังสือเล่ม และวารสารทางวิชาการ

สื่อสิ่งพิมพ์ขององค์กรย่อมมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจแตกต่างกันออกไป วารสารขององค์กรจะมีอิทธิพลต่อพนักงานมากกว่าบุคคลทั่วไปเพราะได้รับอย่างสม่ำเสมอ สำหรับเอกสาร

องค์กรค่อนข้างมีอิทธิพลต่อทั้งพนักงานและบุคคลทั่วไปเพราะมีการให้เนื้อหาข่าวสาร ความรู้ ภายในกิจการอย่างละเอียดและน่าเชื่อถือ

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

สื่อสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ตำรา มีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้เบื้องต้น และ รายละเอียดต่าง ๆ และจากความรู้ทำให้เกิดทัศนคติที่มีความรู้สึกนึกคิด ผูกพันต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งทัศนคติก่อนข้างมีลักษณะถาวร และเมื่อเกิดความรู้และทัศนคติจะทำให้เกิดพฤติกรรม การแสดงออกปรากฏให้เห็น แต่อย่างไรก็ตามพึงระวังการเกิดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในเชิงลบ หรือไม่พึงประสงค์ต่อบุคคลและสังคม

การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมจากสื่อสิ่งพิมพ์ขึ้นอยู่กับปัจจัย หลายอย่าง รวมทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย คงไม่มีสื่อสิ่งพิมพ์ใดสามารถเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของบุคคลและสังคมได้ทันที นอกจากนี้เหตุการณ์มากระตุ้นเร่งเร้า โดย สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ สื่อสิ่งพิมพ์ตลาดกับสื่อสิ่งพิมพ์องค์กร

1. สื่อสิ่งพิมพ์ตลาด เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรมของบุคคลทั่วไปได้มาก เพราะมีลักษณะของการให้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เป็นความรู้ และเป็นวิชาการ ประกอบกับการให้ข่าวสารที่รวดเร็ว มีเนื้อหาสาระในเชิงชักชวน ชักจูง โน้มน้าว ใจทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ และเปลี่ยนทัศนคติรวมทั้งพฤติกรรมได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว เช่น หนังสือพิมพ์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก อารมณ์ และทัศนคติได้ง่ายเพราะหนังสือพิมพ์ มักจะให้ข่าวสารในลักษณะที่หวือหวา เร้าอารมณ์ และมีการลงบทความที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ คล้อยตาม ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อการปลุกเร้าอารมณ์ให้เกิดทัศนคติ ได้ทั้งเชิงบวกและลบ รวมทั้งพฤติกรรมใหม่ ๆ แปลก ๆ ได้

สำหรับนิตยสารมีอิทธิพลสูงในการสร้างกระแสของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และ พฤติกรรม เพราะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีน้ำหนักในการให้ความรู้ความเข้าใจ มีเหตุผลและมักจะมี เนื้อหาสาระสอดคล้องกับกลุ่มอาชีพ วัย และเพศ โดยเฉพาะกับผู้อ่านที่เป็นสตรีและเยาวชนจะมีความคิดคล้อยตามได้ง่าย ส่วนหนังสือเล่มจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้และทัศนคติ มาก เช่นเดียวกับวารสารวิชาการ หากเป็นหนังสือเล่มที่ให้ความบันเทิงก็จะทำให้เกิดทัศนคติใหม่ และมีผลต่อพฤติกรรมใหม่

2. สื่อสิ่งพิมพ์องค์กร สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ขององค์กรทั้งวารสารองค์กร หรือเอกสารองค์กร

จะมีอิทธิพลต่อพนักงานสูงกว่าบุคคลภายนอกองค์กร เพราะเป็นสื่อใกล้ชิดตัว มีเนื้อหาสาระในเชิงให้
ข่าวสาร ชักชวน แนะนำหรือสัมภาษณ์ ที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และ
พฤติกรรมของพนักงาน

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ต่อการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่กระตุ้นอารมณ์ให้เกิดการคล้อยตามได้ง่ายโดยการใช้ลีลาการเขียน
และสำนวนให้น่าติดตามอ่าน ทำให้สื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพราะ
เป็นพาหะเสนอเนื้อหาสาระใหม่ ๆ แปลก ทันสมัยจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง หรือสังคมหนึ่ง
ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
ล้วนใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่สมัยโบราณ
จนถึงปัจจุบัน

อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
คงไม่เหมือนกันทั่วโลก เพราะบรรทัดฐานหรือความเชื่อของสังคมมนุษย์ ย่อมแตกต่างกันตาม
สภาพแวดล้อม ในบางสังคมสื่อสิ่งพิมพ์อาจจะมีบทบาทและอิทธิพลสูงทำให้สมาชิกของสังคม
คล้อยตามหรือเปลี่ยนแปลงได้เร็ว แต่บางสังคมที่มีปัจจัยต่อต้านหรือคุ้มครองค่อนข้างแข็งแกร่ง
อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ก็อาจเกิดได้ช้า นอกจากนี้สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์
ตลาดและสื่อสิ่งพิมพ์องค์กรต่างก็มีอิทธิพลเหนือผู้รับสารแตกต่างกันไป เช่น หนังสือพิมพ์จะมี
อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมมากเพราะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ให้
ข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ สร้างความสนใจต่อผู้อ่าน ส่วนนิตยสาร วารสารวิชาการและหนังสือ
เฉพาะด้านจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่ง

ดังตัวอย่างการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในการสนับสนุนวัฒนธรรมของ
การเลี้ยงชีพจากตัวเลข พบว่าสื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและชี้แนะ
การเลี้ยงชีพจากตัวเลขโดยตรงเหล่านั้น ได้ทำหน้าที่ในการให้สถานภาพการเลี้ยงชีพจากตัวเลข
โดยเฉพาะในแง่ของการยกระดับทางวัฒนธรรมและการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคม
นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการตอกย้ำค่านิยมบางประการในสังคมไทยโดยเป็นไปในลักษณะที่
เจาะลึกลงสู่ค่านิยมดั้งเดิม และสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ยังทำหน้าที่ในการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้คนใน
สังคมยึดติดกับการเลี้ยงชีพจากตัวเลขมากยิ่งขึ้น (เด่นเดือน เหลืองแข็ง, 2537)

หรือการศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นชายต่อการรับรู้ที่มีเนื้อหารุนแรงในสื่อสิ่งพิมพ์กับ
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า วัยรุ่นชายนิยมเปิดรับการรับรู้ที่มีเนื้อหารุนแรงจากสื่อสิ่งพิมพ์และ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กันไป โดยกลุ่มตัวอย่างชอบภาพจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ แต่นิยมเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการเปิดรับการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีเนื้อหารุนแรง จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อความรุนแรงในด้านต่าง ๆ ในลักษณะที่ไม่แน่นอน นอกจากนี้ยังมี ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่าง เช่น ครอบครัว เพื่อน สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งล้วนมีส่วน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อเนื้อหาที่รุนแรงของการ์ตูนญี่ปุ่นแตกต่างกันไป

(ชาติณรงค์ วิสุตกุล, 2543, หน้า 1)

จากข้อมูลการวิจัยข้างต้นทำให้ทราบว่าสื่อสิ่งพิมพ์นั้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมแตกต่างกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ

อิทธิพลของหนังสือพิมพ์

อิทธิพลของหนังสือพิมพ์เป็นผลกระทบของหนังสือพิมพ์อันเป็นผลิตผลของการพิมพ์ที่ยัง ความเปลี่ยนแปลงแก่สังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงนี้บางอย่างก็มีลักษณะค่อยเป็นค่อย ไป บางอย่างก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว จนสังคมปรับตัวไม่ทัน และทำให้เกิดปัญหา ทั้งแสดงให้เห็นว่า อิทธิพลของหนังสือพิมพ์มีต่อบุคคลและสังคม (วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2535, หน้า 279-280)

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งในจำนวนหลายชนิดที่เผยแพร่ข่าวสารความรู้ ความคิด และความบันเทิงไปสู่ประชาชน หนังสือพิมพ์ที่ดีมีคุณภาพก็จะมีส่วนในการยกระดับ ความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น กล่าวคือ ช่วยเสริมสร้างสติปัญญา ความรอบรู้ จริยธรรม ตลอดจน

สร้างสรรค์เจตคติที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นอกจากจะยังความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขให้แก่ตนเอง แล้วยังส่งผลไปถึงสังคมด้วย ในทางตรงกันข้ามหนังสือพิมพ์ที่ไร้คุณภาพจุดประชาชนและสังคม ให้ตกต่ำลงสู่ปลักแห่งความวุ่นวายหายนะ จึงเป็นสิ่งที่ฝ่ายบ้านเมืองหรือรัฐบาลต้องเอาใจใส่

สอดส่องและควบคุมดูแล (วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2535, หน้า 280)

เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่เก่าแก่ ที่สุดสำหรับสังคมไทยนั้น หนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวที่ยังพอมีอิสระอยู่บ้าง ในขณะที่รัฐบาลเพียงเป็นผู้วางเกณฑ์ควบคุมแต่ยังไม่ถึงกับเป็นเจ้าของดำเนินการเองเหมือน สื่อประเภทอื่น เช่น วิทยุ และโทรทัศน์ ความเป็นอิสระของหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับการ เสนอข่าว และเสนอความคิดเห็นต่อประชาชนอย่างมาก จนกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์นั้นต้องเป็น “ตลาดเสรีแห่งความคิดเห็น” (free market of all ideas) ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงเป็นศูนย์กลางแห่ง การแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพและยังมีบทบาทแสดงให้เห็นถึงสาธารณสมบัติได้อีกด้วย หนังสือพิมพ์

จึงเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญที่มีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

ตัวอย่างจากการวิจัยของกิเลน (Gilen) และมอร์แกน (Morgan) พบว่าผู้ที่มีวัยอยู่ในระหว่าง 35-40 ปี บอกรับหนังสือพิมพ์มากที่สุด ส่วนประเทศไทยผู้ที่อยู่ในวัยระหว่าง 20-24 ปี อ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2521, หน้า 55-61)

แท้จริงแล้วสิ่งพิมพ์และสังคมวัฒนธรรมต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน สำหรับประเด็นที่ว่าสื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อสังคมนั้น มีตัวอย่างให้เห็นอยู่มากมายในปัจจุบัน โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์นั้นว่ามีอิทธิพลในทางที่จะปลุกกระดม แทรกซึม โน้มน้าวซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด เจตคติและพฤติกรรม หรือจริยธรรมของสังคมได้มาก อาจนำไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลายก็ได้

หนังสือเรื่อง Six Books Concerning the State ของ ยังโบแด็ง (Jean Bodin) ซึ่งเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1576 ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) และได้กลายมาเป็นหลักอธิปไตยที่ยอมรับกันทั่วไป ในยุคต่อมา

หนังสือเรื่อง Social Contract หรือ “สัญญาประชาคม” ของซัง ฌาก รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) พิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1762 ได้ชี้นำไปสู่สังคมการเมืองแบบสาธารณรัฐหรือสังคมนิยม และหนังสือเรื่อง The Communist Manifest ซึ่งมาร์กซ์ และเอนเกล (Marx and Engels) ร่วมกันเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1848 ชี้ให้เห็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้น เป็นหนังสือที่มีอิทธิพลมากแพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ ทำให้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ไปสู่ระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ของ วิลเลียม แรนดอล์ฟ (William Randolph) ในสหรัฐอเมริกาที่มีส่วนในการกระตุ้นความรู้สึกของชาวอเมริกันให้เป็นปฏิปักษ์กับสเปน และเป็นสื่อนำไปสู่สงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับสเปน เมื่อ ค.ศ. 1898 (วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2535, หน้า 280-281)

สาเหตุที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อสังคมดังกล่าว น่าจะมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ โดยหน้าที่หลักและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์แล้วมีอยู่ 3 ประการ คือ (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, 2531, หน้า 53)

1.1 ทำหน้าที่ในการเสนอข่าวสารแก่สาธารณชน

1.2 ทำหน้าที่ในการเสนอแนะแนวทางแก่สังคมในรูปของบทความ ความคิดเห็น หรือข้อทักท้วงต่าง ๆ

1.3 ทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงและบริการต่าง ๆ

หน้าที่ในการเสนอข่าวและหน้าที่ในการเสนอความเห็นของหนังสือพิมพ์ บางครั้งก็มีการเสนอความคิดเห็นแบบแฝงมาในรูปแบบของการเสนอข่าวซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านเป็นอย่างมากเพราะผู้อ่านไม่ได้เฉลียวใจว่าเป็นความคิดเห็น อาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของศิลปะในการเสนอความคิดเห็น ซึ่งอาจจะรวมถึงเทคนิคในการเสนอภาพ และวิธีการอื่น ๆ เพื่อดึงความสนใจของผู้อ่านด้วย (นภดล ธีวเจริญ, 2524, หน้า 41)

ส่วนหน้าที่ในการให้ความบันเทิง เพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการเสนอข่าวสารและความคิดเห็น บางกรณีอาจเป็นการมอมเมามวลชนให้เกิดความหลง ฟุ้งเฟ้อ เพ้อฝันได้ ฉะนั้นการให้ความบันเทิงจึงควรอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมเป็นการสร้างสรรค์และควรดำเนินไปด้วยความรับผิดชอบ

2. ลักษณะของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์มีลักษณะในตัวของมันเองแบบแฝงไว้ซึ่งความพิเศษหลายประการ กล่าวคือ

2.1 หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่มีความถูกต้อง ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีความถูกต้องที่สุด ทั้งนี้ เพราะผลิตขึ้นมาจากกระดาษแล้วนำมาพิมพ์เป็นข้อความเท่านั้น

2.2 หนังสือพิมพ์เป็นที่แพร่หลายทั่วไป หาซื้อได้ง่าย เนื่องจากการที่มีต้นทุนในการผลิตต่ำจึงทำให้สามารถผลิตได้ในจำนวนมาก อีกประการหนึ่งก็คือ วิทยุและโทรทัศน์ เป็นสิ่งที่ต้องใช้ไฟฟ้าประกอบ ฉะนั้นถ้าที่ใดไม่มีไฟฟ้าไปถึงก็ไม่อาจใช้สื่อมวลชนประเภทนี้ได้

2.3 หนังสือพิมพ์นั้น เมื่อซื้อมาแล้วจะอ่านเมื่อใดก็ได้ตามใจชอบ ซึ่งต่างกับวิทยุและโทรทัศน์ที่จะต้องรับฟังข่าวตามเวลา ตอนไหนไม่ชอบหรือไม่มีอารมณ์อยากฟังก็ต้องฟัง ทำให้เลือกฟังไม่ได้ จึงทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนถูกบังคับให้ฟัง

2.4 หนังสือพิมพ์นั้นการเสนอภาพและเรื่องราวสามารถที่จะเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานได้คงสภาพนาน เมื่อประสงค์จะอ่านหรือนำเอามาอ้างอิงเมื่อใดก็สามารถกระทำได้ ส่วนวิทยุและโทรทัศน์เมื่อได้ฟังหรือชมไปแล้วก็ผ่านเลยไปไม่อาจที่จะเก็บเสียงไว้ได้ เว้นแต่ตั้งใจบันทึกเสียงเอาไว้

2.5 หนังสือพิมพ์ให้ข่าวสารและรายละเอียดลึกซึ้งได้มากกว่ารายการข่าวทางวิทยุหรือโทรทัศน์ ทั้งยังเสนอข่าวได้หลายประการมากกว่าวิทยุหรือโทรทัศน์ และสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์นั้น จำเป็นต้องคัดเลือกรายข้อข่าวและเนื้อหาสาระที่สำคัญ ๆ เนื่องจากมีเวลาของการเสนอข่าวอันจำกัด

2.6 หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสิ่งพิมพ์ประเภท

อื่น ๆ หนังสือพิมพ์ประกอบด้วยข่าวด้านต่าง ๆ ได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม ข่าวการศึกษา ข่าวกีฬา บทความวิจารณ์ จดหมายร้องเรียน เป็นต้น เรื่องราวต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องใหม่เป็นที่น่าสนใจของผู้อ่านการใช้ภาษาและการพาดหัวข่าว ก็แตกต่างกันไปจากสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวและเขียนบทความ บทความเป็นภาษากระทัดรัด ชักงูใจให้คนอยากอ่าน เมื่ออ่านแล้วก็ได้ข่าวสาร ความรู้เพิ่มเติม ช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์และมีข้อมูลในการตัดสินใจ ในบางกรณี เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป นอกจากนี้ยังทำให้ผู้อ่านมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยทัศนคติอันกว้างขวางและพัฒนาพัฒนาความรู้สึกนึกคิดได้เป็นอย่างดี

อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ต่อบุคคลและสังคม

จะเห็นว่าหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดการหล่อหลอมของข่าวสารในสังคมก่อให้เกิดอิทธิพลต่อบุคคลและสังคม ดังนี้

1. อิทธิพลต่อบุคคล โดยเฉพาะวัยเด็ก อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ที่มีผลต่อเยาวชนไทย คือ การเสนอข่าวอาชญากรรมเป็นประจำวันอาจก่อให้เกิดความรู้สึกในหมู่คณะที่ได้อ่านข่าวนั้น ๆ ว่าอาชญากรรมเป็นวิธีหรือแบบแผนการดำรงชีวิตของคนส่วนมาก การเผยแพร่ข่าวอาชญากรรมทางหนังสือพิมพ์ก่อให้เกิดทัศนคติที่เหมินเฉยไม่แยแสต่อการทำผิดทางอาญาแบบธรรมดา ๆ ในหมู่ประชาชนที่ไม่ได้เป็นผู้เสียหายโดยตรงในคดีเหล่านั้น และยังช่วยให้ทัศนคติเช่นนี้คงมีอยู่ตลอดไปด้วย แม้ผลการเสนอข่าวอาชญากรรมต่อประชาชนอย่างสม่ำเสมอต่อประชาชนอย่างสม่ำเสมอไม่อาจวัดได้หรือแสดงให้เห็นได้จากคดีอาญาเรื่องนั้นเรื่องนี้โดยเฉพาะ แต่ก็เคยปรากฏว่าได้มีอาชญากรรมบางคนยอมรับว่าตนได้รับความรู้และเอาอย่างการกระทำผิดของอาชญากรรมคนอื่นตามที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ (ปริญญ์ ปราชญานุพร, 2527, หน้า 139)

นอกจากนั้นการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรมทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกตื่นเต้น ไร้ใจ หรือบิดเบือนไปจากความจริง หรือเสนอวิธีการของคนร้ายในการประกอบอาชญากรรม อาจมีผลทำให้คนที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่จะประกอบอาชญากรรมอยู่แล้ว เกิดความคิดที่จะประกอบอาชญากรรมในทำนองเดียวกัน นอกจากนี้ นวนิยาย บทความเรื่องสั้น ที่ลงในหนังสือพิมพ์บางฉบับก็เป็นไปในทำนองกระตุ้นยั่วยุอารมณ์ ผู้อ่านที่จิตใจไม่มั่นคง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนอาจถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีอย่างไม่รู้ตัว

2. อิทธิพลต่อสังคม หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อสังคม 4 ประการ คือ (สุภา ศิริमानนท์, 2526, หน้า 165)

- 2.1 มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นหรือทัศนคติของราษฎร
- 2.2 มีอิทธิพลต่อศีลธรรมของราษฎร
- 2.3 มีอิทธิพลต่อธรรมเนียมของราษฎร
- 2.4 มีอิทธิพลต่อมาตรฐานการครองชีพของราษฎร (standards of living)

ทั้ง 4 ประการนี้หนังสือพิมพ์มีส่วนในการช่วยเสริมสร้างและสะท้อนภาวะ

ต่าง ๆ ทั้ง 4 ประการดังกล่าวเป็นอย่างมาก

สมควร กวียะ (2526, หน้า 80) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือพิมพ์ชนบทมีอิทธิพลในการเสริมสร้างสังคมชนบทให้เป็นสังคมข่าวสาร (information society) เปิดโอกาสข้อเท็จจริงและทัศนคติความคิดเห็นต่าง ๆ เลื่อนไหลโดยเสรี โดยมีหนังสือพิมพ์ชนบทเป็นสื่อกลางที่อยู่ใกล้ชิดสามารถป้อนข่าวสารและสารสนเทศกลับ (feedback) ทำให้กระบวนการสื่อสารครบวงจรในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานเกินไป ชาวบ้านได้มีโอกาสแสดงออกมีส่วนร่วมในทางการเมือง การปกครอง

อันเป็นพื้นฐานที่จะสร้างความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบของสังคมต่อไป

ทองใบ ทองเปาด์ (2525, หน้า 294-295) ได้จำแนกอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อรัฐและสังคมไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ด้านความคิด หรือทัศนคติของประชาชน ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ก็ตีบทความ ความรู้ และบทวิจารณ์ต่าง ๆ ก็ดี เหล่านี้มีอิทธิพลก่อให้เกิดความคิดหรือทัศนคติแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจจะเห็นด้วยหรือขัดแย้งก็ได้
2. ด้านศีลธรรมของประชาชน อิทธิพลในด้านนี้อยู่ที่วิธีการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ หากเห็นข่าวอาชญากรรมลงภาพที่ล่อแหลมต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น เรื่องลามกอนาจาร ก็ให้ผลในทางลบ แต่ถ้าเน้นในทางสร้างสรรค์ในทางดีก็จะให้ผลทางบวก
3. ด้านธรรมเนียมของประชาชน ข่าวสาร สารคดี บทความ รวมทั้งภาพและการโฆษณาสินค้าหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพจะกรองเนื้อหาสาระและวิธีเสนอให้มีคุณค่าต่อผู้อ่าน รวมถึงการใช้ภาษาด้วย สิ่งเหล่านี้จะเป็นบทเรียนและซึมซาบไปสู่ประชาชนผู้อ่าน หากเป็นแบบอย่างที่ดีก็หมายถึงการพัฒนาจิตใจและสติปัญญาให้สูงขึ้น
4. ด้านมาตรฐานการครองชีพของประชาชน หมายถึง การกินดีอยู่ดี ปัจจัยของการอยู่ดีกินดี คือ มีอาชีพเป็นหลักฐาน มั่นคง มีสุขภาพดีทั้งจิตใจและร่างกาย มีสติปัญญารู้จักใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้ หนังสือพิมพ์สามารถให้การศึกษาแก่ประชาชนได้ โดยผ่านทางบทความความรู้ บทวิจารณ์ ต่าง ๆ เป็นต้น

วัลลภ สวัสดิวัตน์ (2527, หน้า 357) กล่าวว่า "...สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลในทางที่จะปลุกกระดม แทรกซึม โน้มน้าว ชี้นำ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด เจตคติ และ พฤติกรรม หรือจริยธรรมของสังคมไทยได้มาก อาจนำไปในทางสร้างสรรค์หรือทางทำลายก็ได้..."

สุพิน ปัญญามาก (2545, หน้า 309) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง

จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลสำคัญเหนือจิตใจบุคคลประเภทที่ จูงจุมูกได้ง่าย (highly suggestible) เช่น เยาวชน คนปัญญาอ่อน พวกที่ปรับตัวให้เข้ากับสังคมไม่ได้ เหตุผลสำคัญที่ทำให้หนังสือพิมพ์มุ่งแต่จะเร้าความรู้สึก หรือกระตุ้นอารมณ์ผู้อ่านมากกว่าที่จะให้ความรู้และความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ อาจเป็นหนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นธุรกิจการค้า ชนิดหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์จะให้ได้มาซึ่งกำไรเป็นหลัก จนทำให้เกิดความสำคัญต่อปริมาณ การจำหน่ายมากกว่าสวัสดิภาพของประชาชนโดยส่วนรวม

กล่าวโดยสรุปอิทธิพลของหนังสือพิมพ์มีดังนี้

1. เป็นแหล่งข่าวที่หาอ่านได้ง่าย และครอบคลุมประชาชนได้มาก
2. มีอิทธิพลต่อจิตใจผู้อ่าน
3. ทำให้ค่านิยมของประชาชนและสังคมเปลี่ยนไป
4. มีอิทธิพลต่อการศึกษา หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อนักศึกษาในแง่ที่นำเอาข้อมูลที่ได้อ่านมาไปประกอบการศึกษาและนำไปสนทนาระหว่างเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ นอกจากนั้น นักศึกษายังนำข้อมูลมาวิเคราะห์หรือนำมาสนับสนุนหรือคัดค้านกิจกรรมหรือนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งนำข้อมูลประกอบการพิจารณาในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือดำเนินงานเกี่ยวกับธุรกิจต่าง ๆ นอกจากนี้ยังนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งและนำมาช่วยตัดสินใจในการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ด้วย

5. มีส่วนในการสร้างประชาคมติในเรื่องต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ เป็นของเอกชน ฉะนั้นหนังสือพิมพ์จะเป็นเครื่องมือถ่วงดุลย์รัฐบาลเป็นอย่างดี เนื่องจาก หนังสือพิมพ์ไม่ใช่ของรัฐบาล จึงต้องอาศัยความพอใจของประชาชนมากกว่าสื่อมวลชนอื่น ๆ หนังสือพิมพ์จะตีแผ่เรื่องราวที่รัฐบาลหรือข้าราชการปกปิดในสิ่งที่ขัดกับผลประโยชน์ของ ประชาชนทั่วไป อย่างเช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 พบว่าหนังสือพิมพ์มีส่วนช่วยสร้างประชาคมติเป็นอย่างมาก (อนันต์ธนา อังกินันท์และเกื้อกูล คุปรัตน์, 2521, หน้า 49)

6. มีส่วนช่วยให้คนทันสมัย การอ่านหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะการติดต่อกับสังคมภายนอกและการสื่อสารระหว่างบุคคล

7. มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษจากหนังสือพิมพ์มีผลกระทบต่อภาษาไทยไม่มากนัก

ทั้งนี้หนังสือพิมพ์จะมีอิทธิพลต่อประชาชนมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. จำนวนและลักษณะของการที่ประชาชนได้รับข่าวสารหรืออ่านโดยตรง
2. อิทธิพลของหนังสือพิมพ์จะมีมากกว่า ถ้าเรื่องที่เสนอสอดคล้องกับความคิดเดิม
3. ขึ้นอยู่กับเรื่องราวว่าผู้อ่านได้ทราบดีอยู่แล้วหรือไม่

อิทธิพลของนิตยสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

นิตยสารและหนังสืออ่านเล่น เป็นสิ่งพิมพ์ที่มุ่งเสนอเนื้อหาสำหรับอ่านเพื่อเบาสบายและให้ความบันเทิง ในการเสนอเนื้อหาของนิตยสารและหนังสือได้ก่อให้เกิดอิทธิพลในสังคมดังนี้

1. อิทธิพลต่อเด็ก ในการศึกษาอิทธิพลของนิตยสารและหนังสือที่มีต่อความประพฤติของเด็ก พบว่า มีเรื่องที่กระทบจิตใจของเยาวชน 3 ชนิด (ปริญญา ปราชญานุพร, 2527, หน้า 72)

- 1.1 เรื่องกามารมณ์ที่รุนแรงแผ่ตร้อน ซึ่งบางเรื่องจัดอยู่ในชั้นลามก อนาจาร
- 1.2 เรื่องที่หวาดเสียว สยดสยองจิตใจ
- 1.3 เรื่องของความทารุณโหดร้ายเยี่ยงสัตว์ป่า

2. อิทธิพลของนิตยสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีสังคม (มาลี บุญศิริพันธ์, 2527, หน้า 41)

- 2.1 เป็นแหล่งแสดงความรู้ความสามารถของคนทั่วไป เป็นเวทีวรรณกรรม
- 2.2 สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมปัจจุบัน
- 2.3 ส่งเสริมการค้นคว้าและสร้างนิสัยใฝ่รู้ให้กับผู้ที่สนใจ
- 2.4 ประชาชนได้รับความรู้กว้างขวางในเรื่องที่ตนสนใจ
- 2.5 นิตยสารบางประเภทมีลักษณะมอมเมาประชาชน
- 2.6 ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความบันเทิง
- 2.7 มีอิทธิพลในการสร้างค่านิยมทางสังคม เปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้บริโภค

ตัวอย่างนี้จะเห็นได้จากพฤติกรรมการเลียนแบบการแต่งกายจากวัฒนธรรมชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งนิตยสารได้ป้อนค่านิยมลอกเลียนแบบจากวัฒนธรรมตะวันตกทั้งด้าน

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่านิตยสารและหนังสืออ่านเล่น เป็นหนังสือที่หาอ่านได้ง่ายเนื้อหาที่เสนอมีหลายเรื่อง การเลือกอ่านอยู่ที่ความสนใจที่สำคัญคือส่วนใหญ่มีเรื่องราวที่มีผลต่อจิตใจของ

เยาวชน ได้แก่ เรื่อง กามารมณ์ หวาดเสียว และทารุณ หนังสือพวกนี้นอกจากไม่สร้างสรรค์แล้วยังใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ อันมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อความประพฤติของเด็ก ที่อาจถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดี นอกจากนี้หนังสือพวกนี้ ยังมีอิทธิพลในฐานะเป็นแหล่งความรู้ด้วย จะเห็นได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์นอกจากจะมีอิทธิพลต่อบุคคลด้านพฤติกรรมและทัศนคติแล้วยังมีอิทธิพลต่อระบบของสังคมโดยรวมทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

การใช้สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม ดังนี้

การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม

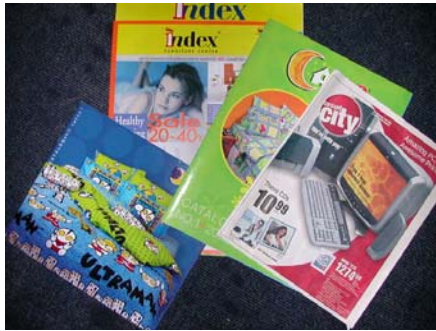
สื่อสิ่งพิมพ์มีส่วนช่วยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้จากสื่อสิ่งพิมพ์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้น เพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือชี้นำในการทำงาน สื่อสิ่งพิมพ์สามารถคุณประโยชน์ให้แก่สังคม ในขณะที่เดียวกันก็สามารถทำลายสังคมได้หากมีการตีพิมพ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือชี้นำสังคมไปในทางที่ผิด นั่นคือมนุษย์ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการก่อให้เกิดความรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่นำไปสู่การใช้พัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย สืบเนื่องไปจนถึงการแก้ไขปัญหาของสังคมในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การเกษตร สาธารณสุข แหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น

การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อดำเนินงานทางการเมือง

รัฐบาลได้มีการนำสื่อสิ่งพิมพ์มาใช้เป็นเครื่องมือดำเนินงานทางการเมือง เพื่อใช้ชี้แจงนโยบายและการดำเนินงานของรัฐ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของรัฐ วางแผนเพื่อพัฒนาชาติ สร้างความรู้สึกความรักชาติในหมู่ประชาชน ตลอดจนใช้สื่อสิ่งพิมพ์ตอบโต้กับฝ่ายที่ขัดขวางการดำเนินงานของรัฐไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการเร่งเร้าให้ประชาชนดำเนินการต่าง ๆ ไปตามแนวทางที่รัฐกำหนด

การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อดำเนินงานทางธุรกิจ

ปัจจุบันสื่อสิ่งพิมพ์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือดำเนินกิจการทางธุรกิจ ดังจะเห็นได้ว่าหน่วยงานธุรกิจต่าง ๆ ทั้งทางด้านพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมต่างต้องใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประโยชน์ทั้งด้านการตลาด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานธุรกิจกับลูกค้า และกับคนในหน่วยงานของตนเอง เช่น คู่มือการใช้สินค้า แคตตาล็อก แผ่นพับ ดังภาพที่ 6.1

ภาพที่ 6.1 ตัวอย่างสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในทางธุรกิจ
ที่มา (บางกอกเฟอร์นิเจอร์, 2546)

สรุป

สื่อสิ่งพิมพ์มีอิทธิพลต่อผู้รับข่าวสารแตกต่างกันไปตามประเภทและลักษณะของสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์บางประเภทก่อให้เกิดประชาคมติและทัศนคติที่รุนแรง แต่สื่อสิ่งพิมพ์บางประเภทอาจไม่ก่อให้เกิดอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสารเลยก็ได้ ดังนั้นการเกิดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและปัจจัยหลายประการ ได้แก่ องค์กร ลักษณะข้อมูลข่าวสาร ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ และกลุ่มเป้าหมายหรือผู้อ่าน โดยอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจของบุคคลและองค์กร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลและสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

สำหรับการใช้สื่อสิ่งพิมพ์นั้นมี 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการดำรงชีวิต เพราะสื่อสิ่งพิมพ์เป็นกลไกทางสังคมทำให้สังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่นโดยเฉพาะในสังคมสารสนเทศ

ประการที่สองมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง ทั้งจากรัฐบาลถึงประชาชน และจากประชาชนสะท้อนสู่รัฐบาล รัฐบาลมักใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองของตนเอง และประการสุดท้ายสื่อสิ่งพิมพ์ใช้เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อพัฒนาธุรกิจและเศรษฐกิจ ทั้งในระดับองค์กรและระดับสังคมหรือระดับประเทศ

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 6

1. จงสรุปความหมายและประเภทของอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์
2. อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง
3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง จงอธิบายพอสังเขป
4. ปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคต่ออิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่าง แต่ละปัจจัยให้เห็นชัดเจน
5. จงอธิบายอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
6. จงอธิบายอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
7. จงอธิบายอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
8. ในสังคมปัจจุบันมนุษย์ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
9. รัฐบาลมีการนำสื่อสิ่งพิมพ์เข้ามาใช้ในการดำเนินการในลักษณะใด
10. ในสภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันทางธุรกิจมีการนำสื่อสิ่งพิมพ์เข้ามาใช้ดำเนินธุรกิจเช่นใด จงยกตัวอย่างประกอบ

เอกสารอ้างอิง

- กำธร สติรกุล. (2515). **หนังสือและการพิมพ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จรุณห์ เพชรมุณี. (2525). **หนังสือกับการพิมพ์**. นครศรีธรรมราช: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- จำลอง เขตจำนนต์. (2539). **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร**. ลพบุรี: ศูนย์เอกสารตำรา สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- ชาติณรงค์ วิสุตกุล. (2543). **ทัศนคติของวัยรุ่นชายต่อการดูญี่ปุ่นที่มีเนื้อหารุนแรงในสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย สัตยพิง. (2544). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์**. เพชรบูรณ์: โพรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.
- เด่นเดือน เหลืองแข็ง. (2537). **บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในการสนับสนุนวัฒนธรรมการเลี้ยงชีพจากตัวเลข**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนู บุญญานันต์. (2536). **หนังสือและการพิมพ์**. สกลนคร: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- ธีระศักดิ์ ละม่อม. (2542). **สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา**. สกลนคร: โพรแกรมวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2539). **อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์**. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์หน่วยที่ 1-7** (หน้า 377-406). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- _____. (2539). **สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้สื่อสิ่งพิมพ์** ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์หน่วยที่ 1-7** (หน้า 413-427). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นภดล ริวเจริญ. (2524). **กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทา วิทภูมิศักดิ์. (2537). **หนังสือและการพิมพ์** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ดี.ดี.สโตร์.
- บางบอกเฟอร์นิเจอร์. (2546). **แนะนำสินค้า**. [แผ่นพับ]. ลพบุรี : ผู้แต่ง.

- วาริน แวงชาญ. (2538). **ความคิดสร้างสรรค์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่านหนังสือการ์ตูน
ญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัลลภ สวัสดิวัลลภ. (2527). **หนังสือและการพิมพ์**. ลพบุรี: วิทยาลัยครูเทพสตรี.
- _____. (2535). **หนังสือและการพิมพ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุพิณ ปัญญามาก. (2545). อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้
เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์หน่วยที่ 1-7** (หน้า 288-308). นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.